

Nec sanè alio consilio excitatus videtur à Deo vir tantus, nisi ut solvenda captivitas, adventus Messiae, & vocationis gentium spem afflictis mortalibus faceret.

Ceteri Prophetarum serè omnes nullo alio argumento de veritate missionis suae persuadere poterant, quàm quòd Oraculorum suorum fidem ab eventu peterent. Isaias, præter hæc omnia, prodigia patrandi virtute, qua plurimum fulciebat Oracula sua, præstabat. Ita & valetudinem à morbo prædicat Ezechiae, simulque promissis sua fides stetit; neque his contentus, prodigium altero prodigio de retrogradatione solis, sive ejus umbræ cumulavit. Nec sanè poterat aliter cum viro agi, quàm ut sua Oracula, ab eventu, post plura demum sæcula sperando, pendentia, prodigiorum argumento stabiliret. Qui enim eà vi destitutus, auditoribus veritatem vaticiniorum, quæ ipsi minimè visuri essent impleta, persuasisset; uti Redemptorem è Virgine oriturum, Babylonicam Captivitatem, ex eaque regressum &c?

Præter vaticinia sua, quæ supersunt, Librum scripsit Isaias de Gestis Oziae in 2. Par. 26. 22. laudatum. Origenes in Math. 23. & Epist. ad Afric. S. Hieronymus in Is. 64. Epiphanius hæresi 40. & 67. Librum quendam commemorant inscriptum: *Ascensio Isaiæ*; nec dissimilis tituli Librum apocryphum vulgatum scimus Venetiis, sub nomine: *Viso Isaiæ* (e). Commune est enim omnium sæculorum fatum, ut magnis Viris assignantur opera tantis nominibus indigna, quibus scilicet Operi alioqui spernendo auctoritas concilietur. Apud Judæos quosdam author reputatur Proverbiorum, Ecclesiastæ, Cantici Canticorum, & Libri Job; sed Ecclesiæ auctoritas nil viro imponit, nisi quod inscriptum ejus nomine habemus, opus Propheticum.

Vit est S. Hieronymo omnium Prophe-

c. Vido Sixt. Senens. Bibl. Sacr. in Isai.

tarum tum ingenio, cum eloquii puritate præstantissimus. Quid loquar, addit ille, de Physica, Ethica, & Theologia? quidquid Sacrarum est Scripturarum, quidquid potest humana lingua proferre, & mortali sensus accipere, hoc volumine continetur. Ita ille Præfat. in Isa. Cujus nobilissimo de Viri eloquentia judicio, gemini accedunt doctissimi quique nostræ ætatis Critici. Grotius in 4. Reg. 19. 2. Ita de illo: Huic ego Græcorum Demosthenem comparo. Puritas Hebraismi in Isaiâ, Atticis in Demosthene. Magnificus dicendi character, frequentia schemata, & maximè deusis illa, rebus indignis, asperis, invidiosis vim addens. Sed Isaiam etiam natalium dignitas, & regia affinitas ornabant. Quadrant in eum virum, quæ de Messalla Corvino Quintilianus l. 10. c. 1. Nitidus & candidus, & quodammodo præferens in dicendo nobilitatem suam. Sanctius in Is. Prolegom. deprehendisse sibi videtur in viro stilum ornatiorem, nitidioremque, cæteroquæ autem majori pollentem gravitate & auctoritate, quàm in alio unquam, qui nostræ ætate superstit, Historico, Poetâ & Oratore. Nunquam alibi invenies plus varietatis & nobilitatis, atque paræ argumento dignitatis. Is est tandem in omni sermonis genere, qualis neque Græcus, neque Latinus nemo usquam.

Versio Græca Isaiæ in nostris Bibliis plurimum discrepat ab Hebræo. Quæ vertendi libertas unde nam Interpreti permitteretur, incertum. Frustrâ autem effemas, si omnes inter hæc duo Exemplaria variantes recensendas assumeremus, cum nimis longè à nostro argumento abducti, Lectorem detineremus nimis distractum à serie expositionis literalis & historice, unice à nobis propositâ. Vide, si lubet, eà de re Leonem à Castro.

CONSPECTUS

HISTORIÆ PROPHANÆ ORIENTALIS à Salomone ad Captivitatem Babylonicam, ad illustrandam historiam Hebraicam in Prophetis expressam.

Prophetarum studium arduum efficit maximè imperitia, qua laboramus, historiæ earum gentium, quibuscum Hebræis commercium, sicut & illæ, quibus offendimur, tenebræ in nomina, tempora & res gestas in Scriptis Prophetis expressa. Toto eo spatio ab Abrahamo ad Davidem usque excurrente, omnia plana sunt in historia Hebræorum, quippe quæ res gestas unius gentis contineat, nullo adhuc commercio cum cæteris per orbem nationibus junctæ. Nihil hic operis locandum in concilianda historia sacra cum Prophana, quæ sanè tam remotam antiquitatem non vindicat. Frustrâ quis apud Græcos & Romanos historias quærat expeditionis Amraphelis Regis Sennaar, & Arioch Regis Ellasar, Codorla-homor Regis Elam, Thadal Regis Gentium, susceptæ in Reges Sodomæ & Gomorrhæ, aliosque Pentapolis Principes foederatos. Nec sapientior efficietis, si apud illos scrutæris Imperium, & Monarchiam. Nemrod, cæterorumque post ipsum, sicut & subactæ ab Hebræis Chanaanitidis, & regionis Amorrhæorum, quorum Reges magno sanè numero ii trucidarunt.

Occurrit apud Judices *Chusan Rasathaim* Rex Mesopotamiæ, de quo ne vestigium quidem apud Veteres. Nec sanè magis nota apud illos Regna Idumææ, Philisthæorum, Amalecitarum, Madianitarum, Moabitarum & Ammonitarum. Quanquam autem ignota essent apud illos, Regna tamen erant florentissima, negociorum commercio cum Hebræis juncta. Sed, dicam iterum, eo Prophanorum silentio factum est, ut studium veteris Historiæ difficultatibus expeditum multò sit pronius; quare totum negocium ad recentiorum ætatem reducitur.

David & Salomon Reges, quæ rerum gestarum gloriâ, quæ Regni amplitudine potentissimi, in historia tamen externa tantum non ignorantur. In historia quatuor summorum Imperiorum, nempe Assyriorum, Medorum, Persarum, & Chaldæorum, nullus illis locus, quamquam alioqui & amplitudine & potentia debitus, assignatur. Davide rerum potente, Syriam dimidiato imperio te-

Disert. Calmet. Tom. I.

nebant Adarezer Rex Damasci, & Thou Rex Emath, quorum primum tributarium Hebræis, alterum foederatum ipse sibi David adjunxit (p). Neque hæc tantum; sed prorogatis ultra Euphratem Regni finibus (q), Ægyptum & Phœniciam quietos sibi populos, potentiam suam vereri coegit, cæterasque omnes finitimas gentes suo adiecit Imperio. Paternæ ditiosis fines Salomon non servavit tantum, sed multum etiam victoriis provexit (r). Quid tunc vastum illud Assyriorum Imperium, aded ab amplitudine & potentia celebratum? An fortè tanti hujus Regni potentia tota colligebatur in Amraphel Rege Sennaar, sive Babylonis, Arioch Rege Ellasar, Codorla-homor Rege Elamitarum, de quibus Gen. 14. & Chusan-Rasathaim Rege Mesopotamiæ, de quo Judic. 3. 8. ? Toto à Nemrod usque ad Manahem Regem Israel intervallo (s), ex Assyriæ Regibus ne unius quidem Regis Assyriæ nomen legitur in Scriptura. Noti deinde sunt Teglatphalassar, Salmanasar, Sennacherib, & Assaradon; sicut & Merodach Baladan Rex Babylonis sub Ezechia (t). Succesit post hæc omnia Nabuchodonosor, in Libris Sacris celebris, & Prophanis non ignotus. Post Nabuchodonosorem, ordine regnarunt Evilmerodach, Balthasar, Darius Medus, Cyrus, & Persæ. Ita planè totum schema florentissimorum Imperiorum in S. Scriptura exhibetur.

Quod ad Ægyptios attinet, quanquam remotissimam sine controversia vindicant Imperii sui antiquitatem, prima tamen ejus crepundia tenebris aded sunt obvoluta, ut ne discerni quidem possint. Impunè omnes in eorum Dynastias inferre manum, fugque eos voluntati obsequentes reddere permittuntur. Sefac omnium Regum Ægyptiorum primus arma in Judæam intulit, susceptâ in Roboamum filium Salomonis expeditione (u). Longo post tempore Pharo Nechao bello Josiam fregit (x); tandem Hophre, idem vir qui apud Prophanos *Apries*, adversus arma Nabuchodonosoris Jerusalem suppeditas laturus veniens, prelio victus recessit (y). Nihil ultra in Historia Sacra de florentissimo illo

p 2. Reg. 8. 5. 9. &c. q 2. Reg. 8. 3. & 3. Reg. 10. 16. Ps. 59.

r 3. Reg. 4. 24. & 9. 17. &c.

s 4. Reg. 15. 19.

t 4. Reg. 20. 11. 12.

u 3. Reg. 14. 25. x 4. Reg. 23. 29.

y Jer. 44. 30. illo